

Samtaleverktøy - slik går du i dialog

Det kan være utfordrende å snakke med personer som er eller er i ferd med å bli radikalisererte. Derfor er det viktig å forberede seg godt, slik at ikke frykt for å gjøre feil blir et hinder for å ta samtalen.

Den som står nærmest til å ta samtalen er den som identifiserer bekymringen. Det kan være en lærer, helsesøster, ungdomsarbeider eller andre i førstelinjetjenesten som har direkte kontakt med ungdom.

Det er viktig å legge til rette for en god atmosfære, slik at det blir enklere å skape tillit og et godt samarbeidsklima.

Mange i førstelinjetjenesten har mye kompetanse på bruk av ulike samtaleverktøy. Det finnes mye god faglitteratur på dette området. Gjennom denne veilederen ønsker vi å gi et lite innblikk i hvordan man kan gå fram i samtaler som omhandler bekymring for radikalisering.

Den første samtalen skal ha som formål å sjekke ut om det er fare for at personen er i en radikaliseringsprosess, og hvor langt den i tilfelle er kommet. Så må du vurdere, eventuelt sammen med andre, behov for oppfølging og hvem som i tilfelle vil være den rette instans til å gjøre dette.

Før samtalen

Ved den avtalte samtalen må førstelinjetjenesten innhente tilstrekkelig relevant informasjon for å kunne vurdere hvordan en best kan håndtere saken videre. Det er viktig å gjøre de undersøkelser som er mulig om personen i forkant av samtalen. Disse bør omfatte familieforhold, vennekrets/nettverk osv. slik at du/dere er godt forberedt. Avhengig av hvem som tar samtalen og omstendighetene rundt, bør dere avklare hvem som eventuelt bør være med under samtalen; foreldre/foresatte, barnevern, annen tillitsperson og eventuelle behov for tolk o.l.

Innledning til samtalen

Det er viktig å legge til rette for en god atmosfære, slik at det blir enklere å skape tillit og et godt samarbeidsklima. Det er fint å starte med å småprate litt om vær og vind, og gjennom dette finne ut hvilket kognitivt nivå du skal legge samtalen på. Det er viktig å tilpasse språket slik at du ikke snakker for vanskelig eller for enkelt/banalt. Vær bevisst din egen oppfatning av personen du skal snakke med og målet med samtalen.

Underveis i samtalen

Hovedfokuset skal være å stimulere til refleksjon hos den bekymringen gjelder. Bruk derfor åpne spørsmål og vis interesse rundt hvem personen er, hvilke nettverk han/hun har, hvordan han/hun fungerer på skole/jobb, med venner, familie, fritidsaktiviteter og interesser.

Åpne spørsmål

Åpne spørsmål innbyr til refleksjon og utdypende svar og innledes med ordene hva, hvem, hvilke, hvilken, hvordan, hvor, når.

Lukkede spørsmål kan fort avgrense samtalen: - har du... - liker du... - mener du at... gir mulighet til kun å svare ja eller nei.

Oppsummeringer

Det kan du gjøre ved å si "da hører jeg at du sier..... har jeg oppfattet riktig?" eller "da forstår jeg det som at..... har jeg forstått deg riktig?"

Det er viktig å unngå ideologiske eller religiøse diskusjoner. Det vesentlige er hva slags framtidsutsikter han/hun har for seg selv, og hvordan dette vil påvirke familie og omgivelser.

Å lytte

Vis nysgjerrighet ved å lytte aktivt. Gjør gjerne oppsummeringer underveis for å forsikre deg om at du får en riktig forståelse av det som blir sagt. La han/hun få god tid til å tenke før han/hun svarer, og legg inn korte pauser. Noen ganger må en som hjelper også tåle å være i stillhet før en går videre.

Pauser

Beregn god tid til samtalen slik at den ikke bærer preg av hastverk. La han/hun få tid til å tenke seg om og finne sine svar på spørsmålene. Pausene bør imidlertid ikke bli så lange at de føles ubehagelige eller påtatt.

Fem ting det er viktig å unngå

Det er viktig å være klar over følgende momenter som kan bidra til å lukke samtalen:

1. Spørreordet *hvorfor*. Dette er et ord som provoserer, og som kan sette personen i en forsvarsposisjon og dermed raskt «lukker/slår av» samtalen.
2. Ekspertrollen - Det er viktig å være ydmyk og unngå en dømmende og kritisk holdning som både kan virke provoserende og gi skyldfølelse.
3. Etikettfellen - Vær nøytral og unngå å vise egne meninger og holdninger. De er irrelevante i denne situasjonen.
4. Argumentasjon - I samtalen er det viktig å stimulere til refleksjon hos personen du snakker med. Dette gjøres best ved å stille åpne spørsmål uten å gi uttrykk for egne meninger eller kunnskap.
5. Konfrontasjon - Konfrontasjon bør kun gjøres i form av en klargjøring innledningsvis, hvor du gjør rede for bekymringen og grunnen til behovet for samtalen. All annen konfrontasjon kan virke provoserende på en slik måte at det stopper opp for samtalen.